

פשר השם 'עזמות'

בסמוך למצבות 'קבור בני ישראל' נמצא הכפר הערבי חיזמא, היושב על מקומה של העיר המקראית 'עזמות', שהיתה מערי הלויים בארץ בנימין (נחמיה יב, כט). השם 'עזמות' מעורר בנו רגשות לא נעימים. מדוע קראו לעיר בשם בעל משמעות כה קשה?

'עזמות' אינו רק שם עיר, הוא גם שמם של אנשים במקרא, שאותו אנו מוצאים בשני מקומות: בין צאצאי יהונתן בן שאול, ובין אנשי דוד (דברי הימים א, ח, לו; שם יא, לג; שם כז, כה). וכאן גדולה הפליאה עוד יותר: איך יקרא אב לבנו בשם זה?

הדברים הכתובים בפרק הקודם יוכלו לתת הסבר לשם העיר. משום שכאן נערכה המלחמה הנוראה שבין בני בנימין לבין בני ישראל (בהנהגת יהודה), שבה שלט המוות בכל עוז: ביום הראשון למלחמה מתו 22 אלף, ביום השני 18 אלף, וביום השלישי מתו כל בני בנימין. למקום זה אכן ראוי השם: עזמות.¹⁶⁷

לאחר מספר דורות שימש מקום זה למטרה הפוכה. לעומת מלחמת האחים שהתקיימה בו בימי השופטים, היתה בו עתה אהבה גדולה בין יהונתן (בן בנימין) לדוד (בן יהודה). כך מתאר הכתוב את פגישת דוד ויהונתן באבן האזל: "וַיִּשְׁקוּ אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ וַיִּכְּפוּ אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ עַד דְּדֹד הַגָּדִיל. וַיֹּאמֶר יְהוֹנָתָן לְדָוִד לֵךְ לְשָׁלוֹם, אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְנוּ שְׁנֵינוּ אֶנְחֵנוּ בְּשֵׁם ה' לֵאמֹר ה' יִהְיֶה בֵּינִי וּבֵינְךָ וּבֵין יִרְעֵי וּבֵין יִרְעֶךָ עַד עוֹלָם" (שמואל א, כ, מא-מב).

בכדי להבין את גדלות הדבר עלינו לזכור, כי יהונתן היה יורש העצר שהיה אמור למלוך לאחר שאול, ודוד נועד לדחותו מן המלוכה, ועל אף זאת לא נמנע יהונתן מלאהוב את דוד ומלהצילו. לעומת קנאתו הקשה של שאול את דוד, זוהרת ביופיה אהבתו המופלאה של יהונתן. שאת עוזה ניתן להשוות לעוזו של המוות ששרר בעבר במקום זה. ומכאן הביטוי: "עֲזָה כְּמִנְתִּי אֶהְבֶּה, קֶשֶׁה כְּשָׁאוֹל קִנְאָה" (שיר השירים ח, ו).

עתה כבר לא יפלא בעינינו השם 'עזמות' כשם אדם, שכן הוא קרוי על שם האהבה העזה כמוות. על כן הוא מצוי בין אנשי דוד ובין צאצאי יונתן, שביניהם שררה אהבה עזה זו.

מי קבור בנבי-סמואל?

הנקודה הגבוהה ביותר באזור ירושלים היא הר 'נבי-סמואל', צפונית-מערבית לירושלים. בהר זה מצוי קבר קדוש המיוחס לשמואל הנביא. האם אכן זהו קבר שמואל?

על פי הכתוב, אין זה קבר שמואל הנביא. שהרי המקרא מספר כי שמואל נקבר במקום אחר, והוא העיר 'רמה' (שם"א כה, א). והיכן היא רמה? בארץ ישראל קיימות מספר ערים בשם זה, ולענייננו באות בחשבון שתיים מהן: או העיר 'רמה' שבנחלת אפרים (שם א, א. שם א, יט). או העיר 'רמה' שבנחלת בנימין (יהושע יח, כח. כיום הכפר א-רם שמצפון לירושלים).

בין כך ובין כך מדובר באתר שונה מאשר נבי-סמואל. כיצד אם כן ניתן לראות בו את קבר שמואל? ר' בנימין מטודלה, שסייר בארץ במאה הי"א והגיע לנבי סמואל (הנקראת אצלו 'שילה הסמוכה לירושלים'), מוסר את ההסבר הבא: "בני אדם הוציאוהו מקברו והוליכו לשילה".¹⁶⁸ אלא שדברים אלו, שהוציאו את עצמות הנביא מקברו, לא מתקבלים על הדעת, וניתן לקבוע כי ייחוס הקבר ב'נבי-סמואל' לשמואל הוא מוטעה.

מי אם כן קבור במקום זה? לשם כך נקדים ונשאל: כיצד נקרא 'נבי-סמואל' בתקופת המקרא? מסתבר כי זהו מקומה של 'צלע' המוזכרת ברשימת ערי בנימין (יהושע שם). זיהוי זה מסתמך על שני דברים:

א. השם 'שילה' שבו היה המקום מכונה בימי ר' בנימין מטודלה. שהרי לא ידוע על 'שילה' בנחלת בנימין, אך יש שם קרוב לו והוא 'צלע' שבנקל יכול להשתבש ל'שילה'.

¹⁶⁷ השם עזמות לא מופיע ברשימת ערי בנימין שבספר יהושע, פרק י"ח, ולראשונה אנו מוצאים אותה ברשימה מימי דוד (דהי"א יא, לג). ומכאן שהשם עזמות לא היה קיים בימי כניסת בני ישראל לארץ, אלא רק מאוחר יותר.

¹⁶⁸ מסעות ר' בנימין, חלק ראשון, הוצאת א' גרינהוט, 1904, עמ' 38.

ב. הכתוב אומר כי קבר קיש אבי שאול היה ב'צלע' (שמ"א כא, יד), ובמקום אחר נאמר כי מוצא משפחת שאול הוא מגבעון (דהי"א ט, לה-לט). מסתבר אם כן כי 'צלע' סמוכה לגבעון (כיום: הכפר א-ג'יב), והגדרה זו הולמת היטב את נבי-סמואל, אשר גבעון יושבת למרגלותיה. אם נבי-סמואל היא 'צלע' המקראית, נוכל לזהות את האישיות רמת המעלה שנקברה בה, וגם להבין כיצד הפך המקום ל'קבר שמואל': כאן נקבר שאול המלך, ככתוב: "ויקברו את עצמות שאול ויהונתן בנו בארץ בנימין בצלע, בקבר קיש אביו" (שמ"א שם). המקום הפך מאוחר יותר להיקרא על שמו של שמואל, משום שבשפה הערבית לא נפרץ שמו של שאול, אך ^{אוצר החכמה} מוכר שם דומה לו, והוא שמו של שמואל (סמויל), וכך הפך קבר שאול לקבר שמואל. לסיכום: בנבי-סמואל לא קבור ^{א"ה"ח 1234567} שמואל הנביא. מסתבר ששם נקבר שאול, ששמו השתבש בפי הערבים לשמואל.

גבעון (אל-ג'יב) אשר למרגלות נבי סמואל ^{א"ה"ח 1234567} - ^{אוצר החכמה} ^{א"ה"ח 1234567} - ^{אוצר החכמה}

הדפסה ברזולוציית מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התכנה
מקרא וארכיאולוגיה: לוי, דניאל משה (1) { 4 } עמוד מס: 57 הודפס ע"י אוצר החכמה